

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД УПРАВЛІНСЬКИХ ПРИНЦИПІВ У РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНОЇ ПОЛІТИКИ В КОНТЕКСТІ ІННОВАЦІЙНОСТІ ПІДХОДІВ

FOREIGN EXPERIENCE OF MANAGEMENT PRINCIPLES IN THE IMPLEMENTATION OF STATE SOCIAL AND HUMANITARIAN POLICY IN THE CONTEXT OF INNOVATIVE APPROACHES

Встановлено, що інноваційна політика європейських країн тісно інтегрована в їх соціально-економічну стратегію, оскільки інновації виступають ключовим засобом досягнення стратегічних цілей. Використання інструментів інноваційної політики для вирішення соціальних завдань розвивається на фоні викликів, які постають навіть перед розвиненими країнами. Ці виклики можуть бути зумовлені як соціально-економічними проблемами, зокрема старінням населення, так і наслідками інноваційних процесів, етичними аспектами використання високих технологій. Інновації стають інтегральною частиною стратегії, що поєднує економічні, екологічні та соціальні аспекти, створюючи основу для довгострокового розвитку суспільства.

Обґрунтовано, що тривогу у суспільства і влади викликає постійне зростання економічного навантаження на природні ресурси та пов'язані з цим екологічні проблеми, які можуть зашкодити благополуччю нинішніх і майбутніх поколінь. Окрім екологічних викликів, в обох країнах актуальними є й соціально-гуманітарні виклики, зокрема ті, що виникають внаслідок цифровізації. Влада наголошує на необхідності відповідального та етичного використання цифрових алгоритмів, зростаюче економічне навантаження на природні ресурси та екологічні проблеми потребують активної участі держави у впровадженні стійких і екологічно відповідальних рішень. Цифровізація соціальної сфери в Україні повинна супроводжуватися відповідними етичними нормами для запобігання соціальній ізоляції окремих груп населення та забезпечення рівного доступу до цифрових послуг.

З'ясовано, що для глибшого розуміння змін у цілях та змісті інноваційної політики в сучасній економіці, варто звернути увагу на досвід європейських країн. У цих країнах інноваційна політика розглядається як один із ключових інструментів досягнення соціально-економічних цілей. Вона не лише спрямована на підтримку економічного зростання, а й відіграє важливу роль у вирішенні важливих соціальних завдань, таких як покращення якості життя, подолання соціальної нерівності, боротьба з наслідками старіння населення та адаптація до нових викликів, що виникають у зв'язку з цифровізацією та розвитком новітніх технологій.

Обґрунтовано, що Україна також зустрілася з подібними викликами, які вимагають впровадження інноваційних рішень у соціальній сфері. Зміни у демографічній структурі, зокрема старіння населення, та зростаючі виклики в галузі охорони здоров'я, потребують впровадження комплексної інноваційної політики. Розробка рішень, спрямованих на продовження активного віку, зменшення навантаження на систему охорони здоров'я та покращення якості життя людей похилого віку, може стати важливим елементом державної стратегії України, особливо на етапі проходження військової агресії з боку рф на території України.

Ключові слова: управлінські принципи, державна політика, соціально-гуманітарний вектор, інноваційні підходи, реалізація, зарубіжний досвід.

It has been established that the innovation policy of European countries is closely integrated into their socio-economic strategy, as innovation is a key means of achieving strategic goals. The use of innovative policy tools to solve social problems is developing against the background of challenges facing even developed countries. These challenges can be caused by both socio-economic problems, in particular the aging of the population, and the consequences of innovation processes, ethical aspects of the use of high technologies. Innovation becomes an integral part of a strategy that combines economic, environmental and social aspects, creating the basis for long-term development of society.

It is well-founded that the constant growth of the economic burden on natural resources and the related environmental problems, which can harm the well-being of current and future generations, cause anxiety in society and the authorities. In addition to environmental challenges, social and humanitarian challenges are also relevant in both countries, in particular those arising as a result of digitalization. The authorities emphasize the need for responsible and ethical use of digital algorithms, the growing economic burden on natural resources and environmental problems require the active participation of the state in the implementation of sustainable and environmentally responsible solutions.

In addition, digitalization of the social sphere in Ukraine should be accompanied by appropriate ethical norms to prevent social isolation of certain population groups and ensure equal access to digital services. It was found that for a deeper understanding of changes in the goals and content of innovation policy in the modern economy, it is worth paying attention to the experience of European countries. In these countries, innovation policy is considered as one of the key tools for achieving socio-economic goals. It is not only aimed at supporting economic growth, but also plays an important role in solving important social tasks, such as improving the quality of life, overcoming social inequality, combating the consequences of an aging population and adapting to new challenges arising from digitalization and development of the latest technologies.

It is substantiated that Ukraine also faced similar challenges that require the implementation of innovative solutions in the social sphere. Changes in the demographic structure, in particular the aging of the population, and growing challenges in the field of health care require the implementation of a comprehensive innovative policy. The development of solutions aimed at prolonging the active age, reducing the burden on the health care system and improving the quality of life of the elderly can become an important element of the state strategy of Ukraine.

Key words: management principles, state policy, social and humanitarian vector, innovative approaches, implementation, foreign experience.

УДК 349.3:332.1:331.101:352.02
DOI <https://doi.org/10.32782/pma2663-5240-2024.42.12>

Парубчак П.І.

аспірант

Міжрегіональна академія управління персоналом

Постановка проблеми у загальному вигляді з важливими науковими і практичними завданнями. Реалізація інноваційних підходів у зарубіжних країнах передбачає тісну взаємодію з соціально-гуманітарною політикою, що забезпечує ефективне реагування на сучасні виклики. Європейські країни активно використовують інновації для покращення систем охорони здоров'я, освіти, соціальної допомоги, а також для боротьби з екологічними загрозами та посиленням соціальної інтеграції. Важливо, що інноваційна політика не обмежується лише економічними цілями, але також спрямована на створення більш сталого, справедливого суспільства, що є особливо актуальним у світлі глобальних викликів, таких як зміни клімату, старіння населення та зростання нерівності. Країни-члени ЄС адаптують свою національну політику відповідно до цих рамок, враховуючи національні інтереси та специфіку своєї економіки. Такий підхід гарантує, що інноваційна політика буде інтегрована у ширший соціальний контекст, підтримуючи принципи відповідальності та справедливості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання проблеми. У теоретичних дослідженнях та в документах міжнародних організацій наголошується, що соціально-гуманітарна політика європейських країн все частіше орієнтується на відповідь на глобальні виклики через інновації [3]. Соціально-економічні інновації є важливим компонентом, що дозволяє адаптувати технологічні рішення до потреб суспільства, підтримуючи справедливий розподіл результатів економічного зростання та мінімізуючи соціальні ризики. Таким чином, інноваційна політика європейських країн є інтегрованою частиною їх загальної соціально-економічної стратегії, яка передбачає вирішення не лише економічних, а й соціальних питань, що дозволяє досягати сталого розвитку та покращення якості життя населення.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, яким присвячена стаття. Для поглиблення розуміння змін цілей та змісту інноваційної політики у сучасній економіці на тлі вищеназваних викликів, необхідно дослідити питання, яким чином у зарубіжних країнах формується інноваційна політика, як її цілі та реалізація сполучаються із соціально-економічною політикою та відповідають на соціально-гуманітарні виклики, що постають перед цими країнами. Сучасна інноваційна політика спрямована не лише на технологічний розвиток, а й на вирішення соціальних проблем, а саме, доступ до охорони здоров'я, екологічна безпека.

Мета статті полягає в науковому обґрунтуванні управлінських принципів реалізації державної соціально-гуманітарної політики в контексті можливої імплементації зарубіжного досвіду щодо інноваційних підходів.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Етичні питання займають ключову роль у формуванні інноваційної політики, оскільки впровадження новітніх технологій має потенційні ризики для суспільства. Сучасні дискусії навколо державної інноваційної політики зосереджені не тільки на технічних аспектах, але й на моральних та етичних викликах. При цьому аналізуються не лише принципи етичної поведінки у розробці технологій, але й здійснюються спроби економічної оцінки їхнього впливу на суспільство та економіку. Етичні проблеми стосуються таких питань, як приватність даних, безпека штучного інтелекту та генетичних технологій, рівний доступ до інновацій та запобігання соціальній нерівності, викликаних новими технологіями.

Інклюзивність інновацій стала однією з ключових тем у дискусіях щодо соціально-економічного розвитку, оскільки технологічний прогрес може впливати на суспільство двояким чином. З одного боку, нові технології можуть суттєво підвищити якість життя тих, хто має доступ до них, зокрема через поліпшення охорони здоров'я, освіти та доступу до інформації. З іншого боку, нерівномірний доступ до технологій може збільшити соціальну нерівність, розширюючи розрив між різними групами населення. Тому інклюзивні інновації стають критично важливими для забезпечення рівних можливостей та справедливого розподілу переваг технологічного розвитку.

Інновації повинні забезпечувати рівномірний розподіл переваг та ризиків, пов'язаних з технологічним прогресом, серед усіх верств суспільства, зокрема соціально незахищених груп [1]. Це також включає розширення можливостей для працевлаштування в інноваційних секторах та на високотехнологічних робочих місцях для всіх громадян. Важливим елементом є залучення всіх груп населення до обговорення пріоритетів інноваційного розвитку, щоб уникнути протиріч між цілями економічного зростання та інклюзивного соціально-економічного прогресу.

Дослідження також розглядають перспективи розробки інклюзивних інновацій на основі окремих проривних технологій, таких як нанотехнології. В дискурсі про інклюзивні інновації особливу увагу приділяють темі поєднання впровадження високотехнологічних виробництв, які підвищують продуктив-

ність праці, із забезпеченням усіх груп населення гідною роботою. Соціально-економічна політика в цьому контексті повинна зосереджуватися на створенні умов, які б сприяли залученню соціально незахищених верств населення до інноваційних процесів, що не лише підвищить їхню економічну активність, а й зменшить соціальну нерівність, забезпечуючи рівні можливості для всіх.

Вирішення проблем здоров'я, старіння та благополуччя також стає пріоритетом, що підкреслює необхідність інтеграції технологій у медичні та соціальні системи, оскільки сучасні виклики потребують інноваційних рішень для підтримки старшого покоління. Крім того, боротьба з інфекціями, яка включає дослідження в галузі нових вакцин і терапій, має прямий вплив на здоров'я населення та загальну стійкість системи охорони здоров'я. Посилення соціальної та економічної стійкості, що охоплює питання безпеки у фізичному та віртуальному просторі, також є важливим аспектом. У цьому контексті підвищення обізнаності і готовності до ризиків і загроз стає важливим завданням, яке вимагає уваги з боку держави та суспільства.

Вирішення проблем нерівномірного територіального соціально-економічного розвитку та нерівності є ще одним важливим аспектом. Це акцентує увагу на зменшенні соціальних розривів між різними регіонами країни, що сприяє забезпеченню справедливості та рівності у доступі до ресурсів і можливостей. Ці напрямки підкреслюють, що інноваційна політика може бути спрямована не лише на технологічний прогрес, а й на покращення якості життя громадян, що є важливим аспектом соціально-економічної політики, яка має на меті досягнення справедливого та стійкого розвитку.

Основними механізмами реалізації програм є створення нових дослідницьких центрів, коопераційні проекти між бізнесом і університетами, інвестиційні партнерства та схеми преміювання. Інвестиції спрямовані на стимулювання інновацій та співпраці, розробку нових технологічних рішень і створення нових робочих місць. Завершені проекти дозволили компаніям, які брали участь у програмі, значно збільшити свої доходи. На реалізацію програм, пов'язаних з потребами старіючого населення та впровадженням новітніх технологій у діагностиці, було виділено значні кошти, залучаючи приватні інвестиції, які також сприяли розвитку цієї сфери.

В останні роки спостерігається збільшення участі громадськості та потенційних споживачів у технологічних проектах. Ці стратегічні

установки суттєво впливають на реалізацію заходів у сфері регулювання інноваційної діяльності. Такий підхід до формування стратегічних цілей розвитку економіки країни забезпечує комплексний і системний характер соціально-гуманітарної спрямованості інноваційного процесу. Відповідно до загальних стратегічних настанов і соціально-гуманітарних викликів, в інноваційній політиці формуються пріоритетні напрямки, а державні програми, які мають на меті вирішення соціальних проблем, містять розділи, присвячені відповідним інноваціям [2]. Ці програми відповідають вимогам інклюзивності, відповідальності та етичності.

На розвиток таких інновацій спрямовані зусилля всіх державних органів, які забезпечують підтримку інноваційних процесів. Ця взаємодія між різними секторами суспільства та державою підкреслює важливість спільної роботи для досягнення соціально-економічних цілей, що сприяє не лише економічному зростанню, але й поліпшенню якості життя громадян. Таким чином, фінська модель інноваційної політики демонструє, як соціально-економічна політика може інтегрувати інноваційні підходи для забезпечення стійкого розвитку та благополуччя суспільства в цілому.

Поряд з традиційними секторами, в яких економіка вже досягла значних успіхів, нові напрями, такі як вуглецева нейтральність, екоінвестиції, клінтех, біоекономіка, економіка замкнутого циклу, а також вирішення проблеми дефіциту природних ресурсів, стають ключовими для формування нових історій зростання. Ці галузі не лише сприятимуть економічному розвитку, а й забезпечать основи для створення стійкої фінської промисловості, яка стане новим фундаментом у фундаменті суспільного добробуту та процвітання. Таким чином, стратегія підкреслює важливість адаптації до сучасних викликів і потреб, а також використання інновацій як каталізатора для позитивних змін у суспільстві та економіці.

Ще одна сфера діяльності, в якій влада зарубіжних країн вбачає перспективи досягнення високої конкурентоспроможності, - це розвиток технології штучного інтелекту, яка застосовується в багатьох галузях економіки. Важливо зазначити, що він розглядається не лише як проривна технологія, але й як інструмент, що впливає на формування нових моральних норм, етики та цінностей суспільства, а також на еволюцію науки у соціології, праві та економіці. Важливим шляхом до цих рішень буде максимально відкрите обговорення етичних питань із залученням усіх зацікавлених сторін суспільства, держави та бізнесу. Організація відкритого обговорення

та участь широкого кола учасників у ключових питаннях соціального розвитку є універсальним правилом, якого дотримуються фінські влади, визначаючи зміст державної соціально-економічної політики в цілому. Зазначене підкреслює важливість балансу інтересів усіх соціальних груп у процесі прийняття рішень, що, у свою чергу, сприяє досягненню стійкого розвитку країни.

В Україні соціально-економічна політика в умовах глобальних викликів також зазнала значних змін, орієнтуючись на інтеграцію інновацій та стійкий розвиток. В умовах війни та кризових ситуацій державні інституції прагнуть адаптуватися до нових реалій, зокрема через підтримку інноваційних проектів у сферах, що мають соціальне значення. Національні програми розвитку включають компоненти, спрямовані на підтримку старшого населення, розвиток цифрових технологій, енергетичну ефективність та екологічну безпеку.

Важливою складовою цих програм є залучення всіх стейкхолдерів, включаючи місцеві громади, бізнес та наукові установи. Такі ініціативи мають на меті формування більш адаптивної та стійкої економічної системи, що відповідає сучасним викликам, зокрема змінам клімату, економічній нестабільності та соціальній нерівності. Крім того, Україна активно працює над створенням інноваційної екосистеми, що дозволяє вітчизняним науковцям і підприємцям впроваджувати новітні технології, необхідні для модернізації економіки та покращення рівня життя населення.

Формулювання висновків і перспектив подальших досліджень в даному напрямку. Вивчення досвіду зарубіжних країн дозволяє осмислити в широкому контексті процес трансформації інноваційної політики, зокрема в умовах глобальних викликів.

Важливо, щоб вітчизняні розробники та політики враховували цей досвід, впроваджуючи інновації, які не лише сприятимуть соціально-економічному зростанню, а й підвищать загальний рівень добробуту населення. Зазначене потребує комплексного підходу до розробки політики, що враховує потреби всіх соціальних груп, їхню участь у процесах ухвалення рішень і розподілі ресурсів. Держава повинна активно залучати приватний капітал до створення соціально орієнтованих інновацій за допомогою інструмента співфінансування.

З огляду на досвід зарубіжних країн Україні слід зосередитися на формуванні стратегічних партнерств між державними органами, приватним сектором та громадянським суспільством. Відкритий діалог і спільні зусилля всіх учасників можуть стати запорукою успішного втілення інноваційних рішень, спрямованих на покращення соціально-економічної ситуації в країні. Це дозволить Україні не лише впоратися з поточними викликами, а й закласти основи для стійкого розвитку в майбутньому. При виборі напрямів інноваційної діяльності береться до уваги не лише оптимальність реалізації, а й баланс інтересів усіх учасників процесу, а саме держави, наукової спільноти, бізнесу та кінцевих користувачів інновацій, що сприяє більш ефективному та справедливому розподілу ресурсів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Коляда С. П. Тріади менеджменту – креативний підхід до розвитку організації. *Науковий погляд: економіка та управління*. 2017. № 1. С. 21–28.
2. Мурашко М. Менеджмент персоналу: навчально-практичний посібник / 2-ге вид., стереотип. К. : Знання, 2006. 311 с.
3. Економіка і управління на підприємстві : науково-освітній портал. URL: <http://eur.ru/> (дата звернення: 12.09.2024).